

Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Vesterbro (Arbejde)

Kildemateriale: Erindring nr. 1238 – Åge Larsen (periode: 1899-1969), 1969

Uddrag af Åge Larsens pensionisterindring fra 1969, hvor han fortæller om sit arbejde, der skulle passes ved siden af skolen. Som nyudklækket konfirmand kom han til at stå i lære som tømrer, hvor han bl.a. skulle holde styr tømrernes ølregnskab.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-1346>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Ja i de gode gamle dage begyndte man skoleårene med 6-5-4-3-2-1 og afgangsklasserne. Børn dengang måtte jo arbejde hårdt og mange timer dagligt, som følge deraf blev der ikke megen tid til skolelektierne, og resultatet blev, at mange børn måtte gå 2 år i samme klasse, oversidder som man kaldte det, og børn som ikke kunne deres lektier fik en oversidder time fra 6-7 aften hos den rare viceskoleinspektør hr. Gjellerud, jeg tror selv han havde stor medlidenhed med de arme unger.

Ja i de gode gamle dage begyndte man skoleårene med 6-5-4-3-2-1 og afgangsklassen. Børn dengang måtte jo arbejde hårdt og mange timer dagligt, som følge deraf blev der ikke megen tid til skolelektierne, og resultatet blev, at mange børn måtte gå 2 år i samme klasse, oversidder som man kaldte det, og børn som ikke kunne deres lektier fik en oversidder time fra 6-7 aften hos den rare viceskoleinspektør hr. Gjellerud, jeg tror selv han havde stor medlidenhed med de arme unger.

(1)

Vesterbrodrengene var flittige til at arbejde men de vidste også at det var påkrævet at skaffe penge til hjemmet hvor arbejdsløsheden dengang var meget stor, og der var masser af børn i alle familier.

Vesterbrodrengene var flittige til at arbejde men de vidste også at det var påkrævet at skaffe penge til hjemmet hvor arbejdsløsheden dengang var meget stor, og der var masser af børn i alle familier.

(4)

Som 10-årig startede jeg som Bydreng hos Bagermester Andersen, Saxogade 111 fra 5 til 8 Morgen, med Morgenbrød til de bedrestillede på Vesterbro. Klodken 6 skulde jeg være på Vester Gasværk, som Natholdet kunde få sine kryddere og boller til morgenkaffen, det var en streng tur til marketenderiet med 2 store kurve brød. Når brødet var talt op, serverede den rare gamle fru Rasmussen en dejlig kop kaffe med 2 rosenbrød, tro mig det var noget der lunede en kold vintermorgen. Når lørdagen kom var ugelønnen hjemme, den var ikke stor, men en krone var mange penge dengang for 21 timers arbejde. Af små oplevelser var der bagersvenden Spirmand og bagerjomfruen Karla, når Karla om morgenen kom i bageriet for at hente brød til forretningen gav Spirmand hende altid et ordentlig klask i bagdelen, som svar vendte Karla sig om og sagde: "Kom ind Spirmand", og det gentog sig hver morgen, men selv syntes jeg det var en skør ide.

en dejlig Kop Kaffe med 2 Rosenbrød
brød mig, det var noget der lunede en kold
Vintermorgen. Når Lørdagen kom var
Ugelønnsen hjemme, den var ikke stor, men
en Krone var mange penge dengang for
21 timers Arbejde. Af små oplevelser
var der Bagersvenden Spirmand og
Bagerjomfruen Karla men Karla om
Morgenen kom i Bageriet for at hente
Brød til Forretningen gav Spirmand
hende altid et ordentlig Klask i Bagdelen
som svar vendte Karla sig om, og sagde
kom ind Spirmand, og det gentog sig hver
Morgen, men selv syntes jeg det var en
skør Ide.

Som 10-årig startede jeg som bydreng hos bagermester Andersen, Saxogade 111 fra 5 til 8 morgen, med morgenbrød til de bedrestillede på Vesterbro. Klokken 6 skulle jeg være på Vester Gasværk, så natholdet kunne få sine kryddere og boller til morgenkaffen, det var en streng tur til marketenderiet med 2 store kurve brød. Når brødet var talt op, serverede den rare gamle fru Rasmussen en dejlig kop kaffe med 2 rosenbrød, tro mig det var noget der lunede en kold vintermorgen. Når lørdagen kom var ugelønnen hjemme, den var ikke stor, men en krone var mange penge dengang for 21 timers arbejde. Af små oplevelser var der bagersvenden Spirmand og bagerjomfruen Karla, når Karla om morgenen kom i bageriet for at hente brød til forretningen gav Spirmand hende altid et ordentlig klask i bagdelen, som svar vendte Karla sig om og sagde: "Kom ind Spirmand", og det gentog sig hver morgen, men selv syntes jeg det var en skør ide.

(4)

Så blev jeg Mælkedreng hos Gårdejer
Christian Hansen fra Avedøre han
havde en meget stor Gaard med eget
Mejeri, og var ^{der} 2 voksne Karle og en Pige.
Fruen var en stabelig Dame, og naar jeg
kom paa Besøg spillede hun Klaver
for mig. Hansen kørte selv til Byen
hver Dag og solgte sin Mælk og Fløde

til sine faste Værender, og han arbejdede altid
hos Bagermester David Jensen i Istedgade,
og der mødte jeg Klodden. Og saa gik Fruen
til Byen først til søstrene Nimb i
Reventlowsgade, og Sommeren ogsaa i
Tivoli hvor de havde en stor Restau-
ration, og der fik vi nogle store Svinetønder
med Køkkenaffald ja dengang kunde
saadan noget tillades, at have med paa
en Mælkevogn. Naar alle de faste Kunder
var ^{blev} kørt til Værenderne paa Gaar-
dene kom vi hjem af Istedgade, og klodden

Så blev jeg mælkedreng hos gårdejer Christian Hansen fra Avedøre, han havde en meget stor gård med eget mejeri, og der var 2 voksne karle og en pige. Fruen var en statelig dame, og når jeg kom på besøg spillede hun klaver for mig. Hansen kørte selv til byen hver dag og solgte sin mælk og fløde til sine faste kunder, og han startede altid hos bagermester David Jensen i Istedgade, og der mødte jeg klokken 8, så gik turen til byen, først til søstrene Nimb i Reventlowsgade, om sommeren også i Tivoli hvor de havde en stor restauration, og der fik vi nogle store svinetønder med køkkenaffald, ja dengang kunne sådan noget tillades at have med på en mælkevogn. Når alle de faste kunder var betjent kørte vi til

(4)

minnen i Niels Hemmingsens Gade hvor
der blev købt Spegesild og de svenske
Ludfisk samt Klipfisk. Så sluttede turen hver dag i
Tjørns haver Gade i Lavendelstræde hos
Værtshusholderen i den høje stue, det var
lige overfor Smidts Brænderi og Køb-
deri, der spiste Christian Hansen hver
dag sin Frokost med Snaps - Øl - Kaffe.
Men til mig var det, der ikke var meget
som en Kope Kaffe, jeg maatte stå på
Gaden om det så var 10 graders Frost
og passe på Hest og Vogn medens Hansen

købmanden på Gråbrødre Torv, hjørnet af Løvstræde, og hørkræmmeren i Niels Hemmingsens Gade
hvor der blev købt spegesild og svenske ludfisk samt klipfisk. Så sluttede turen hver dag i
Lavendelstræde hos værtshusholderen i den høje stue, det var lige over for Smidts Brænderi og
Koholderi, der spiste Christian Hansen hver dag sin frokost med snaps - øl - kaffe. Men til mig
vankede der ikke så meget som en kop kaffe, jeg måtte stå på gaden om det så var 10 graders frost og
passe på hest og vogn mens Hansen sad i den varme stue, jo han var en nærig rad, han gav mig aldrig
så meget som en 10 øre ud over min ugeløn som var 2 kroner i de 2 år jeg var hos ham, men han var en
rar mand og af omtale meget velhavende.

(4)

sad i den varme stue, jo han var en nærig
Rad han gav mig aldrig, så meget som
en 10 øre ud over min ugeløn som var
2 Kroner i de 2 år jeg var hos ham, men
han var en rar Mand, og af Omtale
meget velhavende.

3 April 1908 spurgte min Far hvad Lære
jeg vilde i, og jeg svarede Far saa jeg
lære til, det er mit Ønske at blive Læge, men
Far svarede det har jeg ikke Midler til.
Nogle Dage efter sagde min Far til min
Kusine i Tømrerlære hos Tømrermesteren
Anton Christensen Christiansborggade. Ved
den første Maj mødte jeg på Tømrer
pladsen Holger Danskes Vej hvor jeg blev
modtaget af en bøs Tømrerformand ved
Navn Vilhelm Larsen. Ja han så streng ud
og han var det ogsaa. Arbejdstiden var

I april 1908 spurgte min far hvad lære jeg ville i, og jeg svarede far: "Må jeg læse til [læge], det er mit ønske at blive læge", men far svarede: "Det har jeg ikke midler til". Nogle dage efter sagde min far: "Du kan komme i tømrerlære hos tømrermester Anton Christensen, Christiansborggade nr. 2. Den første maj mødte jeg på tømrerpladsen Holger Danskes Vej hvor jeg blev modtaget af en bøs tømrerformand ved navn Vilhelm Larsen. Ja, han så streng ud og han var det også. Arbejdstiden var fra

6 morgen til 5 og en times gang til og fra arbejdet, og fodtøjet var et par store franske træsko, dengang var der ikke råd til sporvognspenge.

V. Larsen gav mig så sine ordrer: "Når det er fyraften bærer du svendenes værktøj ind på trappeværkstedet, om morgenen klokken 6 lægger du værktøjet tilbage på samme plads hvor du tog det".

(11-12)

fra 6 Morgens til 5 og en Times Gang til
og fra Arbejdet, og Fodtøjet var et Par store
Franske Træsko dengang var der ikke
Råd til Sporvognspenge.

V. Larsen gav mig, så sine Ordre saa
det er Fyraften bærer du Svendenes Værktøj
ind på Trappeværkstedet om Morgenen
Klokken 6 lægger du Værktøjet tilbage på
samme Plads hvor du tog det.

Så fik jeg brug for mine skolekundska-
ber, jeg skulde gøre Indkøb og føre Ølregns-
kabet for Svendene. Om Morgenen
Klokken 6³⁰ gik Turen med Trækvog-
nen til Ølhandler Christensen, Holger
Danskes Vej hvor jeg på Ugeregnskab
fik udleveret de Varer jeg skulde bruge
og det var ikke vanskelig. Af Høvlede
brædder lavede jeg saa en Øltavle med
Svendenes Navne, og Klokken 9-12-5
blev Svendenes Navne raabt op, og saa
opgav de Forbruget af de vaade Varer.
Jeg lige bemærke at Trappe Formanden
Christian Hansen husejer på Mathildevej
har nød ikke meget af de vaade, og saa var
han en rar Mand.

Saaledes saa en Øltavle ud.

	Bajer	Øl	Akvavit	Bitter
V. Larsen	4.4.6.8.6.5=33	0	0	0
P. Andersen	4.4.4.4.4.4=24	1.1.1.1.1=5	1.1.1.1=4	0.1.1.0=2
J. Carlsen	3.3.4.5.3.5=23	1.1.1.1=4	1.1.1.1=4	
C. Hansen	2.2.2.2.2.2=12	1.1.1=3	1.1.1=3	0.0.0.0.0
C. Nielsen	2.4.5.3.4.3=21	1.1.1.1.1=5	1.1.1=3	1.1.1.1.1=5
F. Winter	5.4.4.6.5.5=29	1.1.1.1=4	1.1.1.1.1=5	1.1.1.1.1.1=6

Så fik jeg brug for mine skolekundska-
ber, jeg skulle gøre indkøb og føre ølregnskab for
svendene. Om morgenen klokken 6.30 gik turen med trækvognen til ølhandler Christensen, Holger
Danskes Vej hvor jeg på ugeregnskab fik udleveret de varer jeg skulle bruge, og det var ikke småting.
Af høvlede brædder lavede jeg så en øltavle med svendenes navne, og klokken 9 – 12 – 5 blev
svendenes navne råbt op, og så opgav de forbruget af våde varer. Jeg [vil] lige bemærke at
trappeformanden Christian Hansen, husejer på Mathildevej, han nød ikke meget af de våde [varer], og
så var han en rar mand.

Således så en øltavle ud.

	Bajer	Øl	Akvavit	Bitter
V. Larsen	4.4.6.8.6.5=33	0	0	0
P. Andersen	4.4.4.4.4.4=24	1.1.1.1.1=5	1.1.1.1=4	0.1.1.0=2
J. Carlsen	3.3.4.5.3.5=23	1.1.1.1=4	1.1.1.1=4	
C. Hansen	2.2.2.2.2.2=12	1.1.1=3	1.1.1=3	0.0.0.0.0
C. Nielsen	2.4.5.3.4.3=21	1.1.1.1.1=5	1.1.1=3	1.1.1.1.1=5
F. Winter	5.4.4.6.5.5=29	1.1.1.1=4	1.1.1.1.1=5	1.1.1.1.1.1=6

Når Fredagens kasse betalte Svendene
deres Ølregnskab, og Aage hos Ølhandler
Christensen. Når Aage gjorde Aage
regnskabet op skete det jo at der mang-
lede nogle Bajer på en Vildag, ja det
var en Dag naar Svendene ikke havde
lyst til at arbejde, saa startede de straks
om Morgenen med en 3-4 Bajer, og gik
saa på Værtshus, og fik en masse
små sort, det var en lille Kop Kaffe
med Rom eller Akvavit.

Men Ølregnskabet skulde jo ordnes,
og saa smurte jeg bare et Par Bajer
på Olsen - Petersen eller Jensen, og saa
fik Aage Balance i sit Regnskab.
En ny Øltavle var hurtigt lavet, det var
et Par Høvlstrøg på den gamle, og
saa var den klar igen.
Ja det var et nemt Bogholderi at føre.

På en Vildag vidste jeg altid at Svendene
ikke kom tilbage før efter fyraften, og saa
låg alle deres lækre Frokostpakker i Spise-
lokalet. Imellem 12 til 1 gik jeg saa i gang,
med at finde de lækreste Madpakker, og
Formanden Vilhelm Larsens var altid den
fineste, og den begyndte jeg med.

Når fredagen kom betalte svendene deres ølregnskab, og Aage hos ølhandler Christensen. Når Aage gjorde ølregnskabet op skete det jo at der manglede nogle bajere på en kitdag, ja, det var en dag når svendene ikke havde lyst til at arbejde, så startede de straks om morgenen med 3 à 4 bajere, og gik så på værtshus, og fik en masse små sorte, det var en lille kop kaffe med rom eller akvavit. Men ølregnskabet skulle jo stemme, og så smurte jeg bare et par bajere på Olsen - Petersen eller Jensen, og så fik Aage balance i sit regnskab. En ny øltavle var hurtigt lavet, det var et par høvlstrøg på den gamle, og så var den klar igen. Ja det var et nemt bogholderi at føre.

(12)

På en kitdag vidste jeg altid at svendene ikke kom tilbage før efter fyraften, og så lå alle deres lækre frokostpakker i spiselokalet. Imellem 12 til 1 gik jeg så i gang med at finde de lækreste madpakker, og formand Vilhelm Larsens var altid den fineste, og den begyndte jeg med.

(13)

På første store Arbejde jeg kom med på var sporvejsremisserne på Enghavevej. Vi havde afbindingsplads lige bag den høje Mør til Vestre Fængsel. En Afbindingsplads er den hvor man tildanner Bjælker og Tagværk. Formandens Søn Aksel var lige blevet lærling, og han var en rigtig vigtig og hoven fyr. En dag vi skar spær til tagværket, mente han ikke, jeg trak hurtig nok i saven og det endte med et spark over det ene ben, jeg faldt omkuld, men fik hurtigt rejst mig, men nu blev fyren pludselig bange og stak mig 50 øre til indkøb i marketenderiet, og det blev til et par kopper kaffe og en masse rosenbrød. Jeg straffede den hovne fyr med at drikke kaffe en times tid, så hentede han mig, og gav en undskyldning. Jeg var godt nok en godmodig vesterbrodreng, men jeg havde sat mig for at skete det én gang til, så havde jeg sparket igen, og så rendt fra det hele.

jeg faldt omkuld, men fik hurtigt rejst mig men nu blev Fyren pludselig bange og stak mig 50 øre til Indkøb i Marketenderiet, og det blev til et Par Kopper Kaffe og en masse Rosenbrød. Jeg straffede den hovne Fyr med at drikke Kaffe en times tid, saa hentede han mig, og gav en undskyldning. Jeg var godt nok en godmodig Vesterbrodreng men jeg havde sat mig for at skete det engang til, saa havde jeg sparket igen, og saa rendt fra det hele.

Det første store arbejde jeg kom med på var sporvejsremisserne på Enghavevej. Vi havde afbindingsplads lige bag den høje mur til Vestre Fængsel. En afbindingsplads er der hvor man tildanner bjælker og tagværk.

Formandens søn Aksel var lige blevet svend, og han var en rigtig vigtig og hoven fyr. En dag vi skar spær til tagværket, mente han ikke, jeg trak hurtig nok i saven og det endte med et spark over det ene ben, jeg faldt omkuld, men fik hurtigt rejst mig, men nu blev fyren pludselig bange og stak mig 50 øre til indkøb i marketenderiet, og det blev til et par kopper kaffe og en masse rosenbrød. Jeg straffede den hovne fyr med at drikke kaffe en times tid, så hentede han mig, og gav en undskyldning. Jeg var godt nok en godmodig vesterbrodreng, men jeg havde sat mig for at skete det én gang til, så havde jeg sparket igen, og så rendt fra det hele.

(13)

Den 10 April 1913 straffede Mester Anton mig endnu en Gang med en Trækvogn. Før, jeg maatte selv køre mit Værktøj og Tømmer ud paa Kvægtorvet, ja dengang lavede Tømmeren og Murerlæringerne Svendestykke der. Jeg lavede et Tagværk, som jeg selv var meget stolt af, og da det var godkendt til et svendebrev hentede jeg trækvognen, og kørte det hjem på tømmerpladsen. Tagværket blev stillet op til svendenes bedømmelse, og så gav jeg [en] omgang øl, det var en almindelig skik dengang. Mester Anton, den aristokratiske fyr, han nedværdigede sig ikke til at se mit svendestykke, og sagde heller ikke farvel. Nå det gjorde jeg heller ikke, det var min sidste store oplevelse. Høflighed var altid til stede hos Aage, og jeg gav mine læresvende hånden til afsked, og sagde tak og farvel. Så pakkede jeg mit værktøj, og forlod tømmerpladsen for sidste gang uden tårer. Nu var jeg en fri ung mand og tømmervend.

(15)

Den 10. april 1913 straffede mester Anton mig endnu en gang med en trækvognstur, jeg måtte selv køre mit værktøj og tømmer ud på Kvægtorvet, ja, dengang lavede tømmer- og murerlæringerne svendestykke der. Jeg lavede et tagværk, som jeg selv var meget stolt af, og da det var godkendt til et svendebrev hentede jeg trækvognen, og kørte det hjem på tømmerpladsen. Tagværket blev stillet op til svendenes bedømmelse, og så gav jeg [en] omgang øl, det var en almindelig skik dengang. Mester Anton, den aristokratiske fyr, han nedværdigede sig ikke til at se mit svendestykke, og sagde heller ikke farvel. Nå det gjorde jeg heller ikke, det var min sidste store oplevelse. Høflighed var altid til stede hos Aage, og jeg gav mine læresvende hånden til afsked, og sagde tak og farvel. Så pakkede jeg mit værktøj, og forlod tømmerpladsen for sidste gang uden tårer. Nu var jeg en fri ung mand og tømmervend.

(15)